

Hâkim el-Mutayri, *Ehl-i Sünnet ve Ümmet Projesi*, çev. Yasemin Çimen
(İstanbul: Senavîh Yayınları, 2019), 232 sayfa. ISSN: 6056935312.

Betül Şimşek

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi,
İslam Mezhepleri Tarihi Ana Bilim Dalı
Yalova/Türkiye
b.tinmaz@yahoo.com
<http://orcid.org/0000-0002-9836-9513>

Ehl-i sünnet çatısı altında ümmet birliğini anlatan bu eser, Kuveyt'te çalışmaları sürdüren Prof. Dr. Hakim El-Mutayri'nin; aynı ana fikir ile yazmış olduğu ikinci kitabıdır. 2019 yılında Senavîh Yayınları tarafından Türkçe tercümesinin baskıya sunulduğu "Ehl-i Sünnet ve Ümmet projesi" isimli çalışma; hürriyet mefhumunu, beraberinde ise ümmetin günümüz baskılarından kurtulmak için Kur'anî ve Nebvî tavrı ile nasıl hareket etmesi gerektiğini anlatan "Hürriyet ve Tufan" isimli eserin tamamlayıcısı niteliğindedir.

Serinin ikinci kitabı mahiyetindeki mevzubahis eser, yazarın ifadesiyle "yitik önderliğin vermiş olduğu bunalımdan ve dış işgalcilerin istilalarından kurtulmanın, yeniden "Tek Ümmet Projesi"ne kavuşmanın nasıl olacağıyla alâkalı" biçimde kaleme alınmıştır.

Tercümesini Yasemin Çimen'in yaptığı eserin, Türkçe baskısı için ayrı bir mukaddime yazan el-Mutayri, bu önsözünde, Türklerin dört asır boyunca hilafet bayrağı ile ümmeti bir arada tutmasına atıf yaparak; günümüz Türkiye'sinin, çeşitli alanlarda yeniden bir ivme sağladığını; ancak ruhi ve imani değerlerin tam manasıyla canlandırılması için uzun ve meşakkatli bir yolun önlerinde durduğunu ifade etmiştir.

Geliş Tarihi/Received Date: 07.05.2020

Kabul Tarihi/Accepted Date: 29.05.2020

Kitap Değerlendirmesi/Book Review

Atıf/Citation: Şimşek, Betül. "Ehl-i Sünnet ve Ümmet Projesi, Hâkim el-Mutayri. çev. Yasemin Çimen. İstanbul, Senavîh Yayınları, 2019. 232 sayfa". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/1 (Haziran 2020), 387-390.

İslam ümmetinin bugün geldiği noktadan kendini kurtarabilmesi için Ehl-i sünnet ve'l-cemaat akidesi üzerine yapılan çalışmaların gerekliliğine vurgu yapılan ve aynı gaye ile oluşturulan kitabın içeriğine uygun bir başlık tercih edildiğini söylemek mümkündür. İlgili meseleye dair tartışma konuları üzerinden gidilen çalışma, mukaddimenin akabinde on bölümden müteşekkildir. Yazar öncelikle, İslam devletlerinin hemen her birinin yaşadığı sıkıntılara işaret ederek, bunun temel sebeplerinden birinin, ilim ehlinin görevini lâıyıkıyla yerine getirmemesi olduğunu belirtmiştir. Doğru adım atma noktasında sayısı azınlıkta kalan ilim ehlinin haricinde, kendilerine âlim denilen çoğunluğun sahip olduğu ilmin kuru bir isimden ibaret olduğunu, yapılan çalışmaların ise gösterişten öte anlam taşımadığını dile getiren müellif; ilim ile iştigal ettiğini söyleyen bu kimselerin belli fikhî metinleri ezberletmek gibi tekrarların haricinde yeni bir anlayış ortaya koyamadıklarını ve bu sebeple etrafındaki milletlerin ilerlemelerine ayak uyduramadıklarını; ümmetin siyasi, sosyal, iktisadi vb. alanlarda çözüm üretemediklerini, dolayısıyla bugün, İslam milletinin hayatında Kitap ve Sünnetin hükümlerinin atıl kaldığını serdetmiştir. Bununla beraber, sömürgeci dış güçler adına, halkına baskı ve zulüm yapan yönetimlerin, İslam aleminin çeşitli noktalarındaki varlığına işaret ederek; yeni neslin bu zalim sistemleri değiştirme ihtiyacını duyduğunu; ancak bunun İslami çerçevede mümkün olmayacağı fikrine kapıldığını; akabinde de liberal, demokratik vb. yöntemlere sarıldığını ortaya koymuştur.

Kitabın birinci bölümünü oluşturan bu noktada Mutayrî, “Slogan Sorunu ve İçerik Tartışması” başlığıyla, ümmetin, düşmandan çok ilim sahiplerinin vermiş olduğu fetvalardan dolayı zarar gördüğünü; çünkü Müslüman millet üzerinde fetvanın daha etkili olduğunu, bunu fark eden işgal güçlerinin de planlarını uygulamak ve de meşrulaştırmak için fetva makamını kullandığını, neticede ümmetin icması ile ortaya konan görüşlerin aksi yönünde sözler sarfedilmeye başlandığını, Ehl-i sünnet ve'l-cemaat sloganının da süfli emellere alet edildiğini dile getirmiştir.

“Ehl-i Sünnet ve Faraziyeler” isminin verildiği ikinci bölümde ise, Müslümanların büyük kesiminin oluşturduğu Sünni çoğunluğun, sahip oldukları imkânlarla rağmen çözülüp dağılmasının temelinde, kendisine ait akideden ve siyasi projelerden vazgeçmesi meselesinin yattığı ve bu meselenin çözümü için de, “Ehl-i sünnet akidesinin bir siyasi prensibi var mı, bu prensibi yeniden canlandırmak mümkün mü?” sorularını sorarak, gelecek bölümlerde değinilecek hususlara bir nevi giriş yapılmıştır.

Üçüncü bölümde ise “Sloganın Çıkışı, Slogan Gerçeği ve Konu ile İlgili Tartışmalar” başlığı altında yazar, ilgili ayet ve hadislerle Müslüman isminin ümmet için seçildiğini, Allah Rasulü (s.a.v.)'in vefatının ardından da yine ilgili ayet ve hadislere dayanarak sahabeye tabi olunması gerektiğini, bu dönemde -ümmet adına- ciddi bir sorunun zuhur etmediğini; ancak tâbiîn döneminde çatırdamaların meydana geldiğini, Kaderiyye/Haricilik gibi mezheplerin vücuda geldiğini ve bu mezheplerin, nasları tartışma konusu yaptıklarını; Ehl-i sünnet denilen kesimin ise nasları tartışma konusu yapmaksızın, onlara iman etmiş kimseler olduğunu belirtmiş ve Ehl-i

sünnetin sloganını; peygamberin sünnetine ve selefin tabi olmak ile ilgili rivayetlerine bağlı kalmak, şeklinde özetlemiştir.

“Ehl-i sünnetin siyasetle ilgili kaybolmuş veya uygulanmayan prensipleri” adının verildiği dördüncü bölümde ise Peygamberimizin vefatını takiben, derhal ümmetin başına bir imam/halife belirlendiği ve raşit halifelerin sırası ile nasıl dinî ikame ettirme görevine memur oldukları anlatıldıktan sonra; Ortadoğu’yu şekillendiren devletçiklerin mantar gibi türemesine neden olan Sykes Picot anlaşmasını savunan; fakat ümmetin birliğinden bahsetmeyenlerin, Müslümanları bir arada tutan hilafetin varlığını unuttuklarından bahsedilmiştir.

Beşinci bölümde de “Ehl-i sünnetin siyasete dair kaybolmuş asılları(Halifelik ve şartları)” adında bir başlık açılmış, başlığa paralel olarak halifelüğün şartlarını çeşitli örnekler ve alıntılarla açıklamış, nihayetinde ise halifelüğün bir hükümlanlık olmadığı, İslam’a göre herkesin eşit haklara sahip bulunduğu; yönetimin de, başta halifeler olmak üzere bütün müminlere ait olduğu dile getirilmiştir.

Altıncı bölümde ise, Ehl-i sünnetin siyasete dair kaybolmuş asıllarının birinci maddesine ilaveten, cemaatin gerekliliğinden bahsedilmiş; bu doğrultuda, ehl-i kible olan herkesin Müslüman sayılıp, onların küfürle itham edilmemesinin icap ettiği ve ancak adalet ile hoşgörünün ümmetin birliğini sağlayabileceğine değinilmiştir.

“Ehl-i sünnetin kaybolmuş siyasi esasları (Muhalik kesimlere namaz kılmak ve cihad etmek sahihtir)” başlığının atıldığı yedinci ve sekizinci bölümde, yönetici adil olmasa, bidat Ehl-i olsa dahi arkasında kılınan namazın sahih olduğuna değinilmiş; bidat Ehl-i bir imamı değiştirmek mümkün ise, toplumun huzuru daha çok bozulmayacaksa, imamın değiştirilmesi sağlanır, eğer ki bu, toplumda daha ciddi sorunlara sebebiyet verecekse, o vakit imama tabi olunmaya devam edilir, şeklinde açıklama yapılmıştır.

Dokuzuncu Bölümde Ehl-i sünnet ve siyasi sapmaların görünür alametleri” adı altında; muhaliflerin mallarını ve kanlarını helal saymak, sözle cihadın dahi yapılmaktan imtina edilmesi, zulmün basite alınması ve harici günahların aşırı büyütülmesi gibi maddeler sıralanmış, ardından da mevcut sapmalar dolayısıyla bugün İslam aleminin mahzun bir çehreye büründüğü ifade edilmiştir.

Son olarak onuncu bölümde “Ehl-i sünnetin geleceğe dair projeleri (Tek Ümmet ve Raşit Halifelik)” başlığı altında hilafet hadisleri zikredilmiş ve hadise göre -bugün mevcut bulunmayan- halifelik sisteminin, bir zaman sonra yeniden zuhur edeceği; dolayısıyla Müslümanların yeniden tek ümmet olma konusunda yoğun çaba içerisine girmeleri gerektiği ve aynı hataların tekrarına mahâl verilmemesinin lüzumu aktarılmıştır. Kitabın son sayfalarında, raşit halifelik ekseninde hareket eden yapıların uğraşması gereken sorunlar ve bu sorunlar için üretilebilecek çözüm yolları maddeler halinde sunulmuş ve konu nihayete erdirilmiştir.

Eser, (özellikle) başlangıç ve son kısım itibariyle kitabın isminin açıklayıcılığını üstlenmiş, günümüz Müslümanlarının ahvâlini, yaşadığı menfi durumlardan nasıl sıyrılabileceği aktarmıştır. Hakikaten bugün de topluma yön vermekle mükellef alimlerin birçoğu -en iyi ihtimalle- kütüphanelerinin yanı başında bulunan masalarında, okuyup-yazdıkları satırlarda kaybolmuş ve ne yazık ki beşeriyeti iyiliğe çağırıp kötülükten men eden imanî tavırdan uzak kalmışlardır. Kaleminden sâdır olup, zihinlere ulaşan hakikatin, davranış ile vücut bulmasının zaruri bir hâl aldığı bugün, ilim sahiplerinin, ânın meselelerini dile getirip çözümler üretmeleri ve yarına dair, toplumun idrakini açmaları elzemdir. Prof. Dr. Mutayrî'nin söz konusu eseri, kilitli idrakleri açma çabasını ortaya koyması açısından dikkate şâyândır. Ancak hilafet hadislerinin sıhhati ile alâkalı karşıt görüşleri hesaba katarak, yazarın, ilgili hadisleri “İhbar-ı gayb” addetmek suretiyle konuyu ortaya koyduğunu bildirmek yerinde olacaktır. Bununla beraber belli örneklerin sürekli olarak okuyucunun karşısına çıkması da, kitabın akıcılığına ket vurmaktadır.

Netice olarak tercüme eserlerin maruz kaldığı muhtemel sorunlar bir kenara koyulduğunda; dağılmış Müslüman halkların, birbirlerinin derdine derman olmak için, yeniden ümmet bilincini temin etmek hususunda açıklamalar yapan ve hilafete dair derlenmiş bilgilerin/fikirlerin yer bulduğu bu kitap, ilgilileri tarafından tercih sebebi sayılabilecek niteliktedir.